

Du är vuxen tills du bevisar motsatsen

Preliminär genomgång av åldersuppskrivning från barn till vuxen i samband med avslag i asylärendet. Utförd av Sanna Vestin, FARR, på uppdrag av FOSIF-gruppen (Frivilligorganisationernas samorganisation i flyktingfrågor).

20 avidentifierade beslut från Migrationsverket har granskats. 17 gäller Afghanistan, 3 gäller Eritrea, varav ett är ett Dublinärende. I ett fall finns även domstolsbeslut med. I det fallet upphävdes Migrationsverkets åldersbedömning. Besluten har samlats in under november-december 2016 genom förfrågan inom gruppen "Vi står inte ut". Gruppen består av familjehemsföräldrar, gode män, lärare mfl som möter ensamkommande barn genom uppdrag.

Frågan som ställdes var öppen såtillvida att vi inte efterfrågade åldersuppskrivningar av någon särskild orsak, med eller utan medicinsk utredning. De granskade besluten är ändå lika i det avseendet att åldersuppskrivningen inte motiveras genom någon indikation på att personen skulle vara vuxen. Resonemanget är att den som inte kan bevisa sin ålder, kan inte heller bevisa att den är underårig. Därmed förutsätts den vara vuxen.

Ett undantag: För ett av barnen från Eritrea noteras att det faktum att barnet redan varit rekryterat till militärläger tyder på att hon varit äldre vid det tillfället än vad åldern i hennes dopbevis angav. Flickans förklaring var att det skedde för att hon hade hoppat av skolan.

Utöver granskningen som redovisas nedan har vi tagit del av ett större antal ärenden i referat, med eller utan längre citat. Det finns inget i dessa som motsäger resultaten, tvärtom bekräftas intrycket att åldersbedömningarna under denna period har utgått från principen att "du är vuxen tills du bevisar motsatsen".

För enkelhetens skull används benämningen "barnet" nedan, trots att åldern är ifrågasatt.

Bevisningen utgörs i de flesta fall av barnets egen berättelse.

Inget av de 17 barnen från Afghanistan har en tazkira. (Det förekommer dock bland övriga ärenden som nått oss. I dessa fall har tazkiran ansetts ha ett lågt bevisvärde.)

De tre barnen från Eritrea har dopbevis. Detta anses dock inte göra identiteten sannolik.

I åtta fall uppges att barnet lämnat olika uppgifter om födelsedatum, I de allra flesta fall tycks det röra sig om att barnet uppger en ungefärlig ålder vid inskrivning, men sedan preciserar sig eller rättar felräkning i samband med mottagningsamtal eller asylintervju. I ett av dessa fall tycks motstridigheten ha uppstått enbart genom felaktig översättning vid inskrivningen.

I tre av fallen där barnet uppges ha lämnat olika uppgifter samt tre ytterligare har en annan ålder än den barnet uppgivit registrerats vid asylansökan i annat EU-land. Födelseår enligt det andra EU-landet var i ett fall 1987 (hans förklaring är att han har uppgivit detta datum under press från researrangören att försöka bli anknytningsperson till sin lillebror), i ett fall 1997 (skattat i Ungern med födelsedatum 1 januari), samt i tre fall 1999 eller 2000, dvs inte vuxen. I det sjätte fallet saknas åldersuppgift från det andra EU-landet.

I övriga fall redovisas inga motstridiga uppgifter. Motiveringen att ändra åldern inskränker sig då till att åldersuppgiften inte har bekräftats med handlingar, i kombination med att eventuella intyg inte anses bevisa något.

I ett fall då en ålder som stämmer med den uppgivna i Sverige har registrerats i ett annat EU-land sägs att bevisvärdet är begränsat eftersom registreringen bygger på de muntligt framlagda åldersuppgifterna.

Intyg från socialsekreterare har i samtliga fall begärts in av Migrationsverket. Dessa har inte i något fall uttalat att barnet verkar äldre, men använt formuleringar som att de "inte har något att tillägga" eller att "det inte framkommit några uppgifter som gör att de eller boendepersonal ifrågasatt uppgifter om åldern". Dessa intyg lämnas utan avseende med formuleringar som "Migrationsverket bedömer att socialtjänstens uppgifter inte ger stöd åt din uppgivna ålder".

Av besluten framgår att barnen har upplysts om att de kan inkomma med medicinsk åldersbedömning men inte har gjort detta. Underförstått tycks endast röntgenundersökning avses, eftersom de läkarintyg av annat slag som lämnats in, lämnas utan avseende.

Intyg från läkare utan röntgen om att personen "ger ett barnsligt intryck" förekommer i ett fall men lämnas utan avseende med motivering att "redogörelse över intryck" inte utgör bevisning.

(I ett av de ärenden där vi inte har tillgång till hela Migrationsverkets beslut, har intyg lämnats in från tandläkare inför domstolsprövningen, men även det avfärdas av domstolen med att det inte är visat att tandläkaren har den utbildning som krävs.)

Några av besluten refererar intyg från ungdomsledare på boende. Ett exempel är att från en boende personal är att hon är övertygad om att åldern som uppgetts är den riktiga, och att hennes bedömning baseras på beteende, med humörsvängningar och så vidare. Intyget baseras enligt Migrationsverket på "ungdomsledarens subjektiva åsikter och intyget har därför i sammanhanget lågt bevisvärde". En annan boendeledare jämför med jämnåriga barn, pekar på barnsligt beteende, att man måste visa flickan hur hon ska göra saker mm. Intygen anses ha "begränsat" eller "lågt" bevisvärde.

Ett intyg från ett boende bedöms av Migrationsverket dock ge "ett visst stöd" för uppgiften om åldern. Skrivelsen baseras på sociala observationer och på att barnet växt flera centimeter på kort tid. Det finns inga motstridiga uppgifter i detta ärende, men åldern bedöms ändå inte som sannolik.

I ett beslut refereras intyg från lärare som jämför med andra elever i fastslagen ålder i ett antal olika avseenden och finner den uppgivna åldern sannolik. Detta avfärdas bland annat med att det är byggt på förutfattade meningar om hur 16-åringar förväntas agera.

I några andra beslut nämns intyg från god man, lärare, fotbollstränare, familjehem men dessa anses inte relevanta eller har lågt bevisvärde eftersom det "inte framkommer vad bedömningen grundas på" eller "vilken expertis respektive person har i att göra åldersbedömningar".

Tillförlitligheten i asylberättelsen tycks inte påverka åldersbedömningen. Åldersuppgifterna ifrågasätts på samma sätt oavsett om det finns några trovärdighetsbrister i barnets berättelse i övrigt.

Femton av barnen från Afghanistan är hazara. I besluten står angående detta att hazarernas position i samhället förbättras sedan 2001, med olika exempel. hänvisning till AAN och även till Europadomstolen A.M. mot Nederländerna 29094/09. Det framgår inte av något beslut att

etniciteten har påverkat bedömningen av skyddsbehov i förhållande till de hotbilder som barnen anfört.

Nio av barnen från Afghanistan har bott i Iran en stor del av sitt liv, och en i Pakistan några år. Det framgår inte att barnens brist på nätverk i hemlandet har påverkat bedömningen av skyddsbehovet. Däremot ifrågasätts ofta skyddsbehovet då konflikterna som drivit familjen på flykt ligger långt tillbaka och barnen inte kan berätta detaljerat om dem.

I sju av dessa fall har barnets skyddsbehov bedömts mot hela Afghanistan eftersom de inte har kunnat berätta tillräckligt mycket om sin (föräldrarnas) hemtrakt. I minst fyra fall medför detta att ingen bedömning av internflyktsalternativ görs trots att det eventuellt borde ha skett då barnet kommer från ett krigsområde. Särskilt betänkligt blir detta i fall där sjuklighet kunde ha talat emot internflyktsalternativ, såsom en pojke som är under behandling för en Aneurysmal bencysta som ska opereras ett antal gånger. (Det kan för övrigt ifrågasättas om inte internflyktsbedömning borde göras för samtliga som inte har en specifik hemvist i Afghanistan, då de utan nätverk befinner sig i samma situation som andra som hänvisas till internt flyktalternativ.)

I ett fall då barnet kommer från ett område i väpnad konflikt, avfärdas det eventuella problemet svepande med hänvisning till att skyddsbehovet prövas mot "delar av landet där det inte råder väpnad konflikt".

Sex av barnen har flytt från Afghanistan i närtid, från ett område i väpnad konflikt, men då berättelsen om hot mot familjen ifrågasätts anses de kunna återvända. I ett fall anses berättelsen vag och skyddsbehovet prövas mot hela landet. Ett annat fall gäller en hazara-pojke som behandlas för posttraumatiskt stressyndrom. Detta påverkar inte bedömningen av skyddsbehov, utan tas upp under ömmande omständigheter. Eftersom tillståndet inte är livshotande är det dock inte tillräckligt allvarligt för att vara synnerligen ömmande.

Möjligheten att ta sig till avsedd ort kommenteras ibland, men får oftast ingen betydelse då det finns flygförbindelser till Kabul och ett par andra orter. Säkerhetsrisker utmed större vägar noteras ibland men anses inte bestående och hindrar därför inte utvisning. En annan motivering är följande: "Då du har kunnat resa ut från Ghazni bedömer Migrationsverket att du även kan resa tillbaka till Ghazni". En vanlig formulering är att "du är en ung, arbetsför man och du kan därför bosätta dig på valfri ort".

Ett av barnen, den enda flickan bland afghanerna, har flytt från tvångsäktenskap i Iran, en berättelse som betraktas som trovärdig, men då utvisningen sker till Afghanistan anses hon inte behöva skydd av den anledningen. Hon får dock uppehållstillstånd (den enda av de 17) som flykting på grund av att hon är en kvinna utan manligt nätverk. Genom ålderssuppskrivningen förlorar hon dock ungdomsboendet mm. Det finns rader av intyg i ärendet, inklusive orosanmälningar då hon skulle ställas på gatan - och samtidigt inte får sociala rättigheter eftersom hon inte har något personnummer medan hon försöker återfå sin ålder hos Skatteverket. Mår enligt det frivilliga familjehemmet mycket psykiskt dåligt.

Även två av de eritreanska barnen får uppehållstillstånd, men med liknande problematik. Båda är flickor som inte får bo kvar i familjehem. Hamnar i vuxenboende i väntan på kommunplacering. En av dem har en två år äldre bror som fick permanent uppehållstillstånd i början av året - och som nu blivit hennes lillebror. Liknande konstellationer med syskon som blir jämnåriga eller byter plats finns i andra ärenden.

Exempel ur beslut

Exempel på samlade formuleringar om åldersbedömningen (inklusive glidningen från att bevisa sin ålder till att bevisa "att du är underårig"):

"Migrationsdomstolen har uttalat att när det gäller uppgifter om ålder är det i första hand skriftlig bevisning som är relevant. Muntliga uppgifter kan vara ett komplement till den skriftliga bevisningen. En person kan normalt sett inte enbart genom muntliga uppgifter göra sin ålder sannolik. Det är inte heller möjligt att avgöra någons ålder genom en bedömning av hans eller hennes utseende. Det finns inte någon skyldighet för Migrationsverket att erbjuda läkarundersökningar eller andra åtgärder som kan ingå i en medicinsk åldersbedömning (UM 2437-13)

Migrationsverket konstaterar att det av EU:s resolution (97/7 221/03) framgår att det är den asylsökande som har bevisbördan för att göra sin identitet sannolik. Denna princip gäller även ensamkommande barn. Migrationsverket finner vid en sammantagen bedömning, med beaktande av att du som asylsökande bär bördan av att bevisa din identitet och däribland även din ålder, av vad som framkommit i ditt ärende att du inte har gjort sannolikt att du är underårig."

Exempel på hur oklarheter vid inskrivning tolkas som motstridighet:

Barnet uppger "sexton år" vid inskrivning september 2015, antecknas vid samma tillfälle som född 15-01-1378 och 15-01-1999, (vilket är två olika datum). Barnet förtydligar vid intervjuerna att han tror sig vara född fjärde månaden 1378. Detta motsvarar juni eller juli 1999, och stämmer med hans egna uppgifter att han var 16 vid inskrivningen och 17 vid asylutredningen. Migrationsverket skriver: Migrationsverket finner vid en samlad bedömning, med beaktande av att du som asylsökande bär bördan att bevisa din identitet och däribland även din ålder, av vad som framkommit i ditt ärende att du inte har gjort sannolikt att du är underårig. Detta då du lämnat olika uppgifter om ditt födelsedatum och har haft svårt att berätta om din ålder. Ditt födelsedatum ändras därför till 1998-01-15."

Exempel på oklar internflyktsbedömning:

Barnet kommer från Ghazni. Migrationsverket: "Enbart omständigheten att Migrationsverket gör bedömningen att det föreligger inre väpnad konflikt i vissa delar av Afghanistan kan i sig inte medföra att en person ska anses skyddsbehövande. Verket prövar ditt ärende mot de delar av Afghanistan där det inte råder väpnad konflikt. Lämnade uppgifter om att du lämnade Afghanistan när du var två år och saknar nätverk anses här inte utgöra en skyddsgrund."

Exempel på hur inlämnade intyg avfärdas:

Barnet har inte lämnat motstridiga uppgifter om åldern och det finns ingen Dublinträff eller liknande som talar emot. Citat ur Migrationsverkets beslut: "Läraren NN hade dig i förberedelseklassen under vårterminen 2015. Läraren framför att det i klassen gick flera pojkar med samma ursprung som dig och med en fastslagen ålder på 16 år. Vidare uppger läraren att du har utvecklats i samma takt som övriga elever, och att din kunskapsutveckling och omvärldsuppfattning överensstämde med de andra eleverna med liknande bakgrund och ålder. Du samspelade även socialt med de övriga eleverna, och du kom in i gruppen på ett vis som kan förväntas av en person som är i samma ålder som sina kamrater. Sammanfattningsvis intygar läraren att det är rimligt att tro att det födelsedatum du har uppgett är korrekt. Verket konstaterar att det i detta underlag inte framgår att NN skulle besitta någon särskild expertis inom ramen för åldersbedömningar. Vidare bör poängteras att yttrandet är byggt på subjektivitet och även förutfattade meningar över hur 16-åringar förväntas agera. Migrationsverket finner att yttrandet från din lärare ensamt inte kan göra din uppgivna ålder sannolik."

Exempel på spekulativ användning av landinformation:

"Av landinformationen framkommer att afghanerna anser att polisen är korrupt och ineffektiv varför det för många inte är ett alternativ att vända sig till dem vid ett brott eller söka skydd, inte ens i Kabul. (...) Migrationsverket anser därför, med stöd av landinformationen, att det inte är sannolikt att ni vid tre skilda tillfällen skulle ha vänt er till polisen i syfte att få hjälp."

"Du har berättat att den enda släktingen som ni har i Afghanistan är din fars kusen Hussein som bor i staden Ghazni och som du träffat endast en gång. Av tillgänglig landinformation framkommer att omfattande ekonomiskt stöd från ett nätverk i hemlandet är en grundläggande förutsättning för att unga afghaner ska kunna genomföra en illegal utresa från Afghanistan. Det framkommer även att storfamiljen i Afghanistan är den bärande sociala institutionen eftersom den afghanska staten är svag. (...) Dina uppgifter gällande din familjesituation går således emot tillgänglig landinformation."

Tabell över uppskrivningarna i de 20 ärendena:

	Uppgiven ålder	Beslutad ålder	Diskrepans
Afghanistan:			
1	1378, Månad 4	1998-01-15	18 månader
2	1377, månad 6	1997-08-01	13 månader
3	1379 -	1998-08-17	ca två år
4	(16 år 2015-07-24)	1998-07-24	mer än ett år
5	1378, månad 5	1998-10-19	14 månader
6	1380, månad 2	1997-10-05	4 år
7	(15 år 2015-09-01)	1997-08-31	mer än tre år
8	(16 år 2015-04-21)	1998-05-13	mer än ett år
9	1378 -	1997-09-20	ca två år
10	1999-06-11	1997-09-18	21 månader
11	1377 vintern	1998-04-13	ca ett halvår
12	Slutet av 1998	1997-09-25	Drygt ett år
13	1999-10-08	1997-10-08	Två år
14	(16 år 2015-05-27)	1998-05-27	mer än ett år
15	2000 -	1998-06-02	två år (återställt i domstol)
16	1379-01-04	1998-03-23	två år
Eritrea:			
17	1378-06-05 / 1377	1998-12-22	oklart
18	1999-10-09	1997-10-09	två år
19	1999-08-10	1997-09-30	knappt två år
20	2000-11-01	1997-11-01	tre år

Reaktioner på beslut

Som exempel på reaktioner följer här citat ur medföljande brev från kontaktperson i "Vi står inte ut". Citaten gäller några av de 20 granskade besluten och några andra, för vilka vi inte har Migrationsverkets beslut. Vi noterar bland annat att reaktionen ofta blir kraftig när barnet faktiskt har en tazkira och beslutet om uppskrivning kommer som en överraskning.

(Avslag, Afghanistan) "Trovärdig historia men inga skriftliga bevis. Intyg från soc.sekr., HVB-hem. Har en äldre bror som fick PUT i Sverige 2014 (...) Försökte ta livet av sig vid beskedet. Mkt ångest, talar mkt om självmord."

(PUT, Eritrea) "MIV anser inte att hans historia hänger samman. Killen hade inte uppfattat att de ifrågasatte hans ålder innan beslutet kom. (...) Djupt deprimerad. Får inte ta hit sin familj och förstår inte processen."

(Avslag, Afghanistan) "Inga skriftliga bevis men sammanhängande story- familjehistoria. Ingen medicinsk bedömning vilket hans advokat avrätt honom från, detta hålls emot honom. (...) Mår mkt psykiskt dåligt."

(Asylsökande, Afghanistan). "MiV gjorde bedömningen tidigt i asylprocessen. Tjänsteanteckning. (...) Flyttades till asylboende från en dag till en annan. Mår mkt psykiskt dåligt, talar om självmord."

(Asylsökande, Afghanistan) "Åldern skrevs upp tidigt i processen, från 13-14 vilket gjorde det möjligt att ta fingeravtryck. Tjänsteanteckning (...) Förtvivlad - varför skulle min mamma ljuga?"

(Avslag, Afghanistan). "Bedömts vara trovärdig i sin berättelse förutom när det gäller åldern. Ingen medicinsk åldersbedömning vilket vänds emot honom. Hänv. Ungern. (...) Chocktillstånd. Beskriver det som psykisk tortyr. Blev av med sitt obende och god man."

(Avslag, Tvillingar från Afghanistan) "Bröderna har inga papper, men de har vid alla tillfällen uppgett samma födelseår och födelsemånad enligt afghansk tideräkning (...) De har också svarat på klagande frågor kring åldern, hur gamla de var när de började och slutade gå i skolan, vilket år de fastade första gången m.fl. I beslutet står dessutom "Vid den inledande åldersbedömningen uppfattade Migrationsverket dig som uppenbart underårig". (...) Ungdomarna förflyttades till ett boende för vuxna i en avlägsen kommun där de saknar nätverk, stödjande personal och rätt till skolgång. De saknar legitim sysselsättning på dagarna, är rädda för de vuxna på boendet."

(Avslag, Afghanistan). "Sedan tidigare diagnos PTSD. Nu djup depression. Legat inne på psykiatrisk avd och nu på behandlingshem i Småland."